

DE PARABEL VAN HET EZELSOOR

Ivan De Vadder & Karl Meersman

De
PARABEL
van het
EZELSOOR

Eigenzinnig jaaroverzicht 2014

Uitgeverij
**VRU
DAG**

©2014 — Ivan De Vadder, Karl Meersman & Uitgeverij Vrijdag,
Jodenstraat 16, 2000 Antwerpen
www.uitgeverijvrijdag.be

Tekst: Ivan De Vadder
Illustraties: Karl Meersman
Auteursfoto: Stefaan Van Hul
Vormgeving cover & binnenwerk: Jurgen Walschot

D/2014/11.767/234
ISBN 978 94 6001 297 6
ISBN e-boek 978 94 6001 298 3
NUR 400

Niets van deze uitgave mag door middel van elektronische of andere middelen, met inbegrip van automatische informatiesystemen, worden gereproduceerd en/of openbaar gemaakt zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever

1
*De angst van de cartoonist
bij het verschijnen van
het weekblad*

·9·

2
*De parabel
van het ezelsoor*

·29·

3
Intussen in 2014

·43·

4
*De helpende hand van
Charles Michel*

·71·

5
*Intussen in de rest
van de wereld*

·93·

6
De pyjama

·117·

1

De angst van de cartoonist bij het verschijnen van het weekblad

Ik ben fan van cartoons, vooral van politieke cartoons. Politieke cartoonisten maken met één enkele pen-trek een treffende politieke analyse. En daar ben ik jaloers op. De opdracht van cartoonisten is niet te onderschatten. Zo'n tekenaar moet elke dag één tekening afleveren; of in het geval van een weekblad twee of drie per week. De tekeningen moeten een verhaal bevatten, liefst nog met een pointe. Bovendien moet de toeschouwer — in dit geval de lezer — de pointe in één oogopslag kunnen 'lezen'. Het zou in het beste geval een *aha-erlebnis* moeten opleveren, een *tiens, zo had ik er nog niet naar gekeken*-moment.

Als cartoonist levert Karl Meersman tekeningen af voor de meerwaardezoeker. Zijn wekelijkse tekeningen — in

Trends en in *Knack Focus* — graven net iets dieper dan de noodgedwongen snel getekende cartoons die je dagelijks terugvindt in de krant. Vaak ontdek je bij Karl als lezer of toeschouwer bij nader inzien nog een tweede bodem, een referentie naar een bestaand kunstwerk of een pastiche ervan. Bovendien beheerst hij zijn techniek perfect, en maakt hij puntgave tekeningen binnen het bestek van enkele dagen. Want zelfs al heeft hij maar een deadline per week, dan nog moet ook hij presteren onder tijdsdruk, en onder druk van de actualiteit. Het maakt van Karl Meersman, wat mij betreft, een *uitblinker* onder de cartoonisten. (Hijzelf heeft een hekel aan dat woord, hij noemt zich liever een *illustrator*, maar misschien moeten we het hebben over politieke satire.)

Is er een verklaring voor dat meesterschap? De wetenschapsjournalist Malcolm Gladwell, van *The New Yorker*, heeft er een mooie theorie over uitgewerkt in zijn boek *'Uitblinkers'*. Gladwell hecht veel belang aan de timing van feiten, en de gevolgen voor de betrokken personen. Zo probeert hij te verklaren waarom Bill Gates via zijn bedrijf *Microsoft* uitgroeide tot één van de rijkste mensen ter wereld. Natuurlijk is Gates slim, getalenteerd, en ambitieus. Dat spreekt voor zich. Maar zijn succes heeft hij volgens Gladwell ook te danken aan zijn geboortedatum 1955. Daardoor was Gates oud genoeg om te profiteren van de introductie in 1975 van de eerste bouw-het-zelf computer, de Altair 8800. Tegelijk was hij nog niet te

oud om zich al gesetteld te hebben, en dus jong genoeg om bereid te zijn een mentale sprong te wagen naar het digitale tijdperk.

Er is meer. Gates liep school in Lakeside, een privéschool in Seattle met een eigen computer. De school was eigenaar van een computer van de nieuwe generatie die *processing power* deelde met een veel grotere computer, elders in de stad. Het stelde Gates in staat om op zijn 13de te leren programmeren zonder dat trage en tijdrovende systeem met ponskaarten, dat toen de gangbare programmeringsmethode was. Het betekende dat Gates al duizenden uren programmeren achter de kiezen had wanneer de Altair 8800 op de markt kwam. Hij was als het ware perfect voorbereid om met dat nieuwe toestel aan de slag te gaan, en had meteen een grote voorsprong op veel andere *early adopters*. Gladwell noemt het in *'Uitblinkers'* de tienduizend uren-regel. Hij past die regel ook toe op de Beatles. Die traden tussen 1960 en 1962 ongeveer 1.200 keer op in een club in Hamburg. Daardoor zaten ze op korte tijd bijna aan hun ervaring van tienduizend uren. Die optredens vormden de band en de typische klank van de Beatles; en tegen de tijd dat ze terugkeerden naar Liverpool klonken ze als geen andere groep, en stonden ze klaar om de wereld te veroveren.

Karl beantwoordt aan de tienduizend uren-regel. Hij behoort tot de derde generatie van schilders-tekenaars

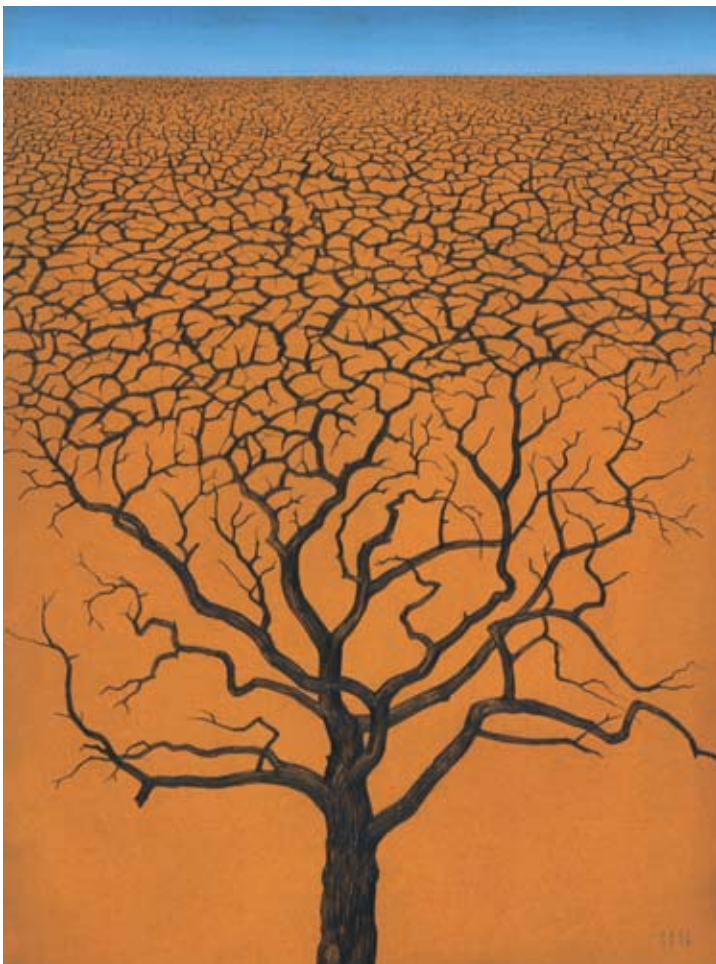
in zijn familie, en herinnert zich nog hoe hij als dertienjarige deelnam aan een tekenwedstrijd. De opdracht was een ontwerp maken voor een sierschouwenfabrikant. 'Zowat het hele gezin deed mee,' zegt Karl in een interview in *Het Nieuwsblad*. 'Eén week voor de uitslag van die wedstrijd hadden we nog niets gehoord van de organisatoren. Toen mijn vader informeerde, kreeg hij te horen dat de jury mij gediskwalificeerd had. Die tekening kon niet van een dertienjarige zijn. Ik kreeg toen een tweede kans: ik moest de tekening opnieuw komen maken in het bijzijn van de jury. Ik won de eerste prijs: een monumentale sierschouw. Gelukkig konden we die verkopen, dat leverde 75.000 Belgische frank op. Veel geld in die tijd.'

Ook de geboortedatum van Karl Meersman is, net als bij Bill Gates, niet zonder belang. Hij is geboren in 1961, in het niet-digitale tijdperk. Hij volgt een opleiding 'publiciteitstekenen', en stapt al vrij jong, samen met zijn broer en zus, in het bedrijf van zijn vader. Die heeft een reclametekenenbureau. Computers bestonden nog niet, de fotografie was voor de reclamesector in die periode nog niet altijd een betrouwbare partner. Een foto van een suède schoen bijvoorbeeld gaf nooit het gewenste publicitaire effect. Zulke schoenen laten tekenen was dus een gangbare techniek. Tekenend was *photoshop avant la lettre*. Zo tekent de jonge Karl jarenlang catalogi voor *Shoepost*. Ook veel 'getekende' aardbeien op de etiketten

van jampotten zijn van zijn hand. Een ambacht dat hij meer dan 10.000 uren lang uitoefende.

Maar de jonge Karl droomt van meer. Hij maakt een deal met de Ikea-vestiging in Zaventem. Daar gaat hij sneltekenen, zoals bij Montmartre in Parijs gebeurt. Op enkele minuten tijd tekent hij een karikatuur van de klanten, meestal de gebruikers van het restaurant. De resultaten leveren blijkbaar tevreden bezoekers op. Bij die restaurantbezoekers zijn ook de leden van de toenmalige *Trends*-redactie die toevallig op zoek zijn naar een cartoonist voor het blad. Na enkele weken wordt Karl letterlijk van de straat geplukt, en vindt hij zijn thuis bij *Trends*.

Met dat métier in handen maakt hij op de redactie van *Trends* bewust de overgang naar het digitale tijdperk mee. Bewust genoeg om er afstand van te kunnen nemen: 'De tekeningen die ik maak, kan je niet op computer maken. Techniek is en blijft de basis. Een kleine tien jaar geleden, toen al die tekenprogramma's op computer op de markt kwamen, heb ik de beslissing genomen: ik blijf met potlood en penseel werken. Het ambacht dat ik na al die jaren een beetje onder de knie had gekregen, kon ik niet weggooien.'

Lente anno 2040

WAT EEN CARTOONIST NIET KAN LIJDEN.

Het leven is niet altijd makkelijk voor een cartoonist. Als hij verbonden is aan een dagblad of een weekblad, ervaart hij de actualiteit als erg dwingend. En net dat dwingende karakter bezorgt hem wel eens kopbrekens. Zo is er elk jaar wel ergens een periode van extreme droogte, die ervoor zorgt dat boeren in moeilijkheden raken, of in het ergste geval dat een hele bevolking met voedseltekorten te kampen heeft. Met hongersnood als gevolg. Maar het fenomeen komt elk jaar terug: hoe vaak kan een cartoonist een goede tekening over extreme droogte maken? Hoe vaak kan hij het begrip 'watersnood' in beeld brengen? Ook overstromingen zullen elk jaar wel ergens plaatsvinden. Alleen de rivier die overstroomt durft wel eens te verschillen. In de lente van 2014 stond de Britse premier Cameron met de voeten in het water. Maar morgen is dat weer iemand anders. In een ander land. In een ander seizoen. En hoe vaak kun je daardoor geïnspireerd raken?

Het verdronken land van Cameron

De *illustrator* worstelt bovendien, net als elke andere journalist, met deadlines. De inspiratie voor de tekening komt van de actualiteit, maar die is erg vluchtig. Wanneer de tekening verschijnt, kunnen de feiten al vervlogen zijn, waardoor de pointe de lezer of de toeschouwer ontgaat. Het is dus vaak op een slappe koord dansen. Welk onderwerp zal de actualiteit langer dan enkele dagen beroeren, en kan voor inspiratie zorgen? Of nog, hoe lang moet een Ebolacrisis woeden eer de tekenaar er een tekening aan wijdt?

En wat gebeurt er als een bekend oud-politicus als Jean-Luc Dehaene, nota bene een verzamelaar van cartoons over zichzelf, overlijdt op de dag waarop het weekblad verschijnt? Kun je dan, een volle week later, nog terugkomen op dat overlijden? Uiteindelijk verschijnt een eerbetoon aan Dehaene: een tekening waarop Celie, de echtgenote van Dehaene die altijd in de schaduw van haar man heeft gestaan, eenzaam en alleen staat, naast die overweldigende schaduw. Ook na het overlijden van de oud-premier staat Celie nog altijd in de schaduw van Jean-Luc. Dat is de pointe van de tekening. Een pointe die vaak ook 'gelezen' kan worden als een politieke of maatschappelijke analyse. Die geeft de tekening zijn meerwaarde. Het zorgt voor dat *tiens, zo had ik er nog niet naar gekeken-moment*. Daarom zijn politieke cartoonisten vaak betere politieke analisten dan wij, de politieke journalisten.

Jean-Luc Dehaene
1940-2014